ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

УДК 821.161.2.09.″19″: 801.6 В. Сімович

ШЕЛЮХ ОЛЬГА МИРОНІВНА

ЛІТЕРАТУРНО-ЕСТЕТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ВАСИЛЯ СІМОВИЧА

10.01.06 – теорія літератури

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Львів – 2013

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі теорії літератури і порівняльного літературознавства Львівського національного університету імені Івана Франка.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
ГНАТЮК Михайло Іванович, Львівський національний університет імені Івана Франка, професор кафедри теорії літератури і порівняльного літературознавства

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
БУНЧУК Борис Іванович, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри української літератури, декан філологічного факультету

кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник
ТИХОЛОЗ Наталія Богданівна, Інститут Івана Франка НАН України, старший науковий співробітник відділу франкознавства

Захист відбудеться 26 грудня 2013 р. об 11 год на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.13 у Львівському національному університеті імені Івана Франка за адресою: 79000, м. Львів, вул. Університетська, 1.

З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, вул. Драгоманова, 5).

Автореферат розіслано “_____”_____ 2013 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради Д 35.051.13
кандидат філологічних наук, доцент С. М. Пилипчук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Одне з найважливіших завдань сучасної національної гуманітаристики – створення історії теоретичних пошуків українського літературознавства XIX–XX століть. Зокрема, поруч із працями загального характеру (як от книги О. Білецького, Л. Білецького, В. Брюховецького, Ю. Шереха (Шевельова), М. Жулинського, О. Галича, М. Гнатюка, Д. Наливайка, Т. Гундорової, М. Наєнка), значний інтерес становлять праці, предметом дослідження у яких постає розвиток теоретико-літературознавчих концепцій в Україні, зокрема в Галичині та на Буковині (праці І. Денисюка, Б. Бунчука, Л. Ткач, М. Гнатюка, Р. Гром'яка, М. Ільницького, М. Комариці). Осібно слід відзначити в цьому контексті хрестоматію «Українська літературознавча думка в Галичині за 150 років» у 2-х томах за загальною редакцією Л. Сеника (Львів, 2002; упорядники Л. Сеник, М. Ільницький, Б. Криса, Т. Салига, Д. Гамаш), яка удоступнила зацікавленому читачеві численні пам'ятки західноукраїнського літературознавства і критики за півтораста років від часу заснування у Львівському університеті кафедри української словесності (1848 р.). Характерно, що впродовж останніх десятиліть активізувалася робота і з вивчення літературно-наукового процесу в Західній Україні 1920–30-х років.

Упродовж багатьох десятиліть радянського ідеологічного диктату теоретико-естетичні концепції видатних західноукраїнських учених були старанно приховані від широкої наукової громади. Творчість Василя Сімовича (1880–1944) – талановитого філолога тривалий час майже не згадувалася. Його чимала мовознавча і літературознавча спадщина становить неабияку цінність для історії української науки про мистецтво слова. Тому уявити нашу національну гуманітаристику цього періоду без його доробку неможливо.

Таким чином, повернути філологічні напрацювання В. Сімовича-вченого і культурного діяча до сучасного наукового вжитку – важливе завдання нашої гуманітарної науки. Тому назріла необхідність системного фахового аналізу літературно-естетичних концепцій цього видатного філолога першої половини XX ст.

Актуальність обраної теми полягає насамперед у недостатній вивченості літературознавчої спадщини В. Сімовича, яка ще не була предметом спеціального комплексного дослідження, на відміну від його мовознавчих поглядів. В. Сімович був активним автором і низки культурологічних, літературознавчих, мовознавчих, наукових ідей. Тому необхідність такої роботи має й ширшу мотивацію: потреба повернення із забуття раніше «незнаних» імен видатних діячів української культури й актуалізації національних наукових (зокрема гуманітарних) традицій. Адже багато з наукових ідей В. Сімовича і досі не втратили свого евристичного потенціалу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дисертацію виконано в рамках комплексної наукової теми «Класична і сучасна парадигми літературної теорії і компаративістики», над якою працює кафедра теорії літератури і порівняльного літературознавства Львівського національного університету імені Івана Франка (державна реєстрація № 0110U005875). Тема дисертації затверджена Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 1/4 від 28.04.2006, уточнена – протокол № 9/2 від 02.02.2013).

Мета роботи – системний аналіз літературно-естетичних концепцій В. Сімовича на матеріалі усіх його праць.

Реалізація мети передбачає вирішення таких завдань:

– окреслити головні параметри багатогранної літературознавчої діяльності В. Сімовича та основні етапи наукового осмислення, упорядкування й публікації його творчого доробку;

– експлікувати філософсько-культурологічні засади діяльності В. Сімовича-літературознавця, його загальні погляди на національну культуру, мистецтво;

– з'ясувати особливості наукового методу В. Сімовича в контексті розвитку основних шкіл українського та західноєвропейського літературознавства кінця XIX – першої половини XX ст.;

– окреслити проблемно-тематичний і жанрово-стильовий діапазон літературознавчих праць В. Сімовича;

– вивчити теоретико-літературний апарат ученого, зокрема його віршознавчі погляди;

– детально простудіювати історико-літературну концепцію В. Сімовича, а також його погляди на класичне та модерне українське письменство XIX – першої пол. XX ст., підходи до вивчення сучасної йому літератури;

– визначити й оцінити роль і місце теоретико-літературної діяльності вченого-філолога в національному культурно-інтелектуальному процесі першої половини XX ст.

Об'єкт дослідження – тексти науково-методологічних, науково-популярних і науково-публіцистичних праць В. Сімовича з проблем теорії та історії літератури, літературної критики й загальних питань мистецтвознавства, естетики й культурології.

Предмет дослідження – літературно-естетичні концепції В. Сімовича, імпліцитно чи експліцитно артикульовані в текстах його праць (зокрема, загальнометодологічна, теоретико- й історико-літературна).

Наукова новизна дослідження. Пропонована праця – перше в українському літературознавстві системне висвітлення літературно-естетичних концепцій В. Сімовича. У роботі актуалізовано чимало теоретико- та історико-літературних положень ученого, які зберігають своє наукове значення і сьогодні. Інноваційними для свого часу були віршознавча, шевченкознавча та франкознавча концепції, що визначили шляхи розвитку української літературознавчої думки XX ст. Вони не втратили своєї актуальності й евристичної продуктивності і в XXI ст.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали: 1) загальні праці з проблем методології літературознавства, теорії й історії української літератури та літературної критики (І. Франка, М. Грушевського, С. Смаль-Стоцького, О. Білецького, Л. Білецького, М. Возняка, М. Гнатишака, М. Гнатюка, С. Андрусів, Р. Гром'яка, М. Ільницького, М. Наєнка та ін.); 2) дослідження наукової спадщини В. Сімовича (С. Гординського, П. Коваліва, В. Дорошенка, Ю. Шереха (Шевельова), О. Горбача, І. Денисюка, М. Білоус, З. Терлака, Б. Бунчука, М. Гнатюка, М. Зубрицької, О. Івасюк, С. Кирилюк, Л. Ковалець, В. Корнійчука, С. Кочерги, Б. Мельничука, Я. Мельничук, В. Півторака, Ф. Погребенника, Л. Ткач та ін.); 3) праці з естетики, культурології, мистецтвознавства, мовознавства

(В. Віндельбанда, В. фон Гумбольдта, Б. Кроче, П. Рікера, О. Потебні, С. Смаль-Стоцького, І. Франка та ін.).

Головними методологічними засадами роботи є комплексний метакритичний аналіз літературознавчого доробку В. Сімовича з позицій наукової об'єктивності, історизму, системності та герменевтичний підхід до тлумачення спадщини вченого в контексті його доби і з погляду сьогодення. Крім того, у роботі використано елементи типологічного, порівняльно- та культурно-історичного, біографічного, філологічного та психологічного методів у літературознавстві.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дисертації апробовано на таких наукових конференціях: П'ятнадцята щорічна наукова франківська конференція (Львів 27–29 вересня 2000 р.), Міжнародна конференція «Василь Сімович – особистість, науковець, громадянин» (Чернівці, 10–12 березня 2005 р.), «Львів: історична та культурна спадщина» (до 750-річчя заснування Львова) (Львів, 14 квітня 2006 р.), Міжнародна наукова конференція, присвячена 150-річчю від дня народження видатного українського філолога, культурного і громадського діяча «Постать Степана Смаль-Стоцького в національно-культурному житті Буковини кінця XIX – початку XX ст. і сучасна рецепція його доби» (Чернівці, 19–21 лютого 2009 р.), Всеукраїнська (37-а) наукова шевченківська конференція (Черкаси, 22–24 квітня 2009 р.), II Міжнародна науково-практична конференція «Рідне слово в етнокультурному вимірі» Дрогобич, 2009 р.), засідання франкознавчого семінару «Іван Франко у XXI столітті», II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Гуманітарний всесвіт: люди, ідеї, події» (Львів, 25–31 березня 2013 р.), IX Міжнародна конференція «Стратегія якості в промисловості та освіті» (м. Варна, Болгарія, 31 травня–7 червня 2013 р.), Міжнародна наукова конференція «Ольга Кобилянська в культурному просторі fin de siècle" (Чернівці, 25–26 листопада 2013 р.).

Повний текст дисертації й основні її положення обговорено та схвалено на засіданнях кафедри теорії літератури і порівняльного літературознавства Львівського національного університету імені Івана Франка.

Основні положення дисертації викладено в **5** одноосібних статтях, опублікованих у фахових виданнях, визнаних ВАК України, та **7** додаткових публікаціях, 1 публікації у закордонному науковому журналі.

Структура й обсяг роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел (усього 209 позицій). У праці подано 2 таблиці. Загальний обсяг роботи – 221 сторінок, із них 190 сторінок основного тексту, список використаних джерел – 21 сторінка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, окреслено стан вивчення проблеми, сформульовано мету дослідження, окреслено низку завдань, спрямованих на її реалізацію, розкрито новизну, теоретичне й практичне значення дисертації, методи аналізу матеріалу, етапи апробації результатів дослідження.

У *першому розділі* – **«Науково-методологічні засади літературознавчої діяльності Василя Сімовича»** з'ясовуються методологічні підходи, які застосовував учений під час наукових пошуків.

У підрозділі 1.1. **«Василь Сімович – особистість і вчений (пролегомени до характеристики та історіографія питання)»** окреслено основні етапи й умови формування особистості В. Сімовича як ученого і громадянина. Визначено діапазон його дослідницьких інтересів і сфер практичного застосування творчих сил. Учений постає як культуртреґер, що за своїм універсалізмом і креативністю близький до «франківської» людини, «цілого чоловіка». Простежено шляхи й етапи осмислення творчого доробку В. Сімовича (прижиттєвий і після смерті), запропоновано робочу періодизацію життєвого і творчого шляху науковця, ґрунтовану на об'єктивних (часопросторових) принципах (залежно від основного місця проживання і діяльності).

У підрозділі 1.2. **«Філософсько-культурологічні засади літературно-естетичних концепцій Василя Сімовича»** висвітлено погляди вченого на культуру, мистецтво й історичну пам'ять народу, що становлять основу філософсько-культурологічних засад однієї з його літературно-естетичних концепцій. Як культуролог В. Сімович виходив із загальнофілософських концепцій позитивізму, а потім «філософії життя» В. Дільтея, ідей інтуїтивізму (А. Бергсон, Б. Кроче). У суто теоретичній статті з питань культурології «Наша культура» вчений обґрунтував власне розуміння національної культури, яка, на його думку, генерує, конденсує і нагромаджує духовну потугу не тільки окремої людини, але і цілого народу. Аналізуючи зміст і функції культури, учений визначає її структуру. Для нього культура – це передусім творча праця людського духу – розуму (думки) і серця (почуттів). В. Сімович уважав, що українська пісня, народна музика, хоровий спів, обрядовість, класична музика, малярство є виразом національної душі. Теоретичні міркування В. Сімовича про мистецтво знаходимо в рецензіях, відгуках на різні громадські акції та події, навіть у спогадах про окремих діячів. Мистецтво для нього є важливим складником культури, без якої художнє самовиявлення людини–суспільства–нації було б неможливе. Мистецтво розумів і як вираз духу народу. З усіх видів мистецтва найбільшу увагу приділяв вивченню літератури.

У системі філософсько-культурологічного світогляду В. Сімовича важливе місце посідає категорія історичної пам'яті, яка реалізується у мові, у літературі й інших видах людської діяльності. Саме національна література є одним із головних чинників формування історичної пам'яті народу та його культури.

У підрозділі 1.3. **«Методологія і методика літературознавчих досліджень Василя Сімовича»** висвітлено погляд на методологічні пошуки ученого. Як професійний учений В. Сімович-літературознавець мав високу методологічну культуру, яка передбачала чітко визначені принципи наукового пошуку: 1) антропоцентризм, 2) націоцентризм, 3) лінгвоцентризм, 4) культуроцентризм, 5) історизм, 6) «ідейно-етичний естетизм» (термін М. Гнатишака, однак, застосовний до літературознавчої практики В. Сімовича – органічне поєднання трьох визначальних критеріїв оцінювання літературного твору: естетична довершеність, морально-етична спрямованість, ідейний зміст).

В. Сімович, як учень і послідовник С. Смаль-Стоцького та І. Франка (у розумінні інтелектуального, ідейного, наукового і морального учнівства та наступництва), належав до філологічної школи й у своїх студіях літератури опирався саме на її методологічні засади, головна з яких – розглядати твір як явище філології, як «естетичний факт» (Б. Кроче). Методика «внутрішньої інтерпретації», яку практикував

у своїй науковій і педагогічній діяльності С. Смаль-Стоцький, а потім і В. Сімович, передбачала насамперед пильне, уважне, проникливе, неупереджене прочитання тексту, алгоритм якого докладно розкрив у своїх спостереженнях про університетські студії над творами Шевченка під керівництвом академіка сам В. Сімович.

В. Сімович культивував у своїй творчості, крім філологічного, ще й принципи інших підходів до аналізу художнього твору, зокрема біографічного, культурно-сторичного, порівняльно-історичного, соціологічного. Джерелами формування наукової методології В. Сімовича можна вважати: 1) європейську поетику й класичну філологію, також герменевтичну традицію тлумачення тексту; 2) романтичну естетику й філософію мови (зокрема В. фон Гумбольдта); 3) психолінгвістичну поетику О. Потебні; 4) поліметодологічні літературознавчі концепції М. Драгоманова й І. Франка (зокрема, елементи порівняльно-історичного й культурно-історичного методів); 5) філологічну школу у її західноєвропейському (В. Шерер, В. Яґич та ін.) та вітчизняному варіантах (В. Перетц та його послідовники); 5) теорію «внутрішньої інтерпретації» літературного твору С. Смаль-Стоцького (своєрідний український національний варіант літературної герменевтики); 6) окремі впливи «структурального підходу» Празького лінгвістичного гуртка.

Метод аналізу літературного твору залежав насамперед від дослідницьких завдань, які автор ставив перед собою в кожному окремому випадку.

У підрозділі 1.4. **«Літературознавчий дискурс Василя Сімовича: проблематика, жанрова палітра, стильові особливості»** окреслено Сімовичеве розуміння мети літературознавства: а) створити глибокий і вичерпний «життєпис» національної літератури; б) означити вершинні явища красного письменства через аналіз і об’єктивну оцінку творчих здобутків його найталановитіших представників; в) розвинути теоретичну базу літературознавства і розширити спектр його методологічного інструментарію; г) відстежувати й осмислювати сучасний літературний процес і відгукуватись на нові літературні явища; д) відкрити найвизначніші здобутки національної літератури світові і ствердити в його очах український народ як насправді велику, розвинуту і культурно самодостатню націю; е) всіляко популяризувати рідну літературу серед загалу, роблячи її доступною найширшим читацьким верствам.

За тематичною спрямованістю літературознавчі праці В. Сімовича становлять такі основні групи: праці загальнотеоретичного значення; методологія та методика досліджень; загальні історико-літературні огляди; українська література І пол. XIX ст.; українська література ІІ пол. XIX ст.; українська література кінця XIX – початку XX століть; новітнє українське письменство (20-х – 30-х років XX ст.). Загалом найголовнішими тематичними пріоритетами літературознавчого дискурсу В. Сімовича є шевченкознавство («кобзарознавство»), франкознавство і літературне краєзнавство.

Жанрова палітра науковця складається з історико-літературних оглядів, розгорнутих монографій і літературних портретів, передмов, моноінтерпретації окремих творів, рецензій, ювілейних сильвет, некрологів, у яких учений порушував важливі літературознавчі проблеми. Крім того, у його спадщині найважливішими є спогади про митців; літературні виступи на злобу дня. У жанровій системі вченого

вагоме місце посідають також рекомендації читачам, біографічні та бібліографічні зауваги. Характерним для В. Сімовича є жанр проблемної статті («Шевченко і Гетьманщина», «Сто років першого «Кобзаря», «Література під обстрілом» тощо). З інших літературно-критичних жанрів для В. Сімовича характерними є літературні портрети (портрет Т. Шевченка й І. Франка) та історико-літературні огляди («Українська література. Погляд на її історичний розвиток»).

Специфіка В. Сімовича як літературознавця полягає у тому, що його терміносистема хоча й відрізняється від сучасної, проте, як документ часу, має свою цінність. Вона відображає рівень літературознавчого мислення вчених-філологів Галичини й емігрантських літературознавчих центрів (Відень, Прага).

У *другому розділі* **«Теоретико-літературна концепція Василя Сімовича»** визначено, що теоретико-літературознавча концепція – засадничо важливий чинник його літературознавчого дискурсу. В. Сімович насамперед був практиком літературознавчого аналізу, хоч не чужою була йому й теоретико-літературознавча проблематика. У своєму науковому дискурсі він послуговується як загальнокультурологічними категоріями (*культура, мистецтво, нація, історія…*), так і літературознавчою термінологією (*слово, образ, художність, зміст, тема, ідея, мотив, композиція…).* В. Сімович розумів мову як основу, без якої не може бути літератури як виду мистецтва, позаяк саме мова є образотворчим чинником. Отож, теоретико-літературознавча концепція В. Сімовича пов’язана з його мовознавчими поглядами, які формувалися під впливом психолінгвістичної концепції О. Потебні (обґрунтованої передусім у фундаментальній праці «Думка й мова», за якою – кожне слово є художнім у своїй суті, на рівні «внутрішньої форми») і романтичної філософії В. фон Гумбольдта. Крім цього, вчений був обізнаний з основними поглядами празького лінгвістичного гуртка, яскравим представником якого був Ян Мукаржовський. Саме Я. Мукаржовський розвинув думку про те, що дух народу, дух нації відображається в його мові. Майже в усіх літературознавчих студіях В. Сімович обов’язково торкається особливостей національної мови, вираженої як в окремому творі, так і в усій творчій спадщині того чи іншого письменника загалом.

У роботі встановлено, що у зв’язку з національною мовою В. Сімович мислив літературу як словесну художню творчість, мистецтво художнього слова. Він уважав, що роль літератури в житті нації надзвичайно важлива, бо саме національна література витворює колективний «портрет» народу, творить його художню «біографію», а водночас підносить і гартує душу народу, готуючи його до великих і величних зрушень. («Рідне письменство»). Близькою до поглядів В. Сімовича була літературознавча концепція академіка С. Єфремова, одного з чільних творців канону української літератури. Проте В. Сімович, на відміну С. Єфремова, бачив у літературі не лише громадянський чин, а розглядав її і як сферу інтелектуальних, моральних та суто естетичних шукань, як світ чистої краси, у якому нуртують «настрій, чуття». Літературу В. Сімович розумів як чітко зорганізовану систему (цілісність), яку становлять: митці (творці, письменники), літературні твори як результат креативних діянь літераторів.

У підрозділі **«Наука віршування»** на підставі аналізу «Граматики української мови» визначено, що теоретичні концепції В. Сімовича насамперед пов’язані з мовознавчими поглядами і чи не найбільше уваги він приділяв віршознавству.

В. Сімович – творець оригінальної теорії версифікації, зокрема авторської наукової моделі національної своєрідності українського віршування. У своєму дослідженні він системно висвітлив практично всі найголовніші проблеми тогочасної теорії версифікації, ставши в ряд найвидатніших українських віршознавців, продовживши традиції попередників (від М. Смотрицького й М. Довгалевського – до С. Смаль-Стоцького й І. Франка) і заклавши теоретичні підвалини сучасного українського віршознавства. Погляди В. Сімовича на теорію віршування, як і загальні методологічні засади його філологічної діяльності, були сформовані насамперед під впливом академіка С. Смаль-Стоцького, який виступив справжнім новатором у вивченні національної своєрідності української версифікації.

Основні віршознавчі погляди В. Сімовича викладено у таблиці 1 роботи. Отож бачимо, що 1) термін «віршування» учений уживав у двох значеннях: як мовне висловлення думки і як відповідна наукова дисципліна; 2) чітко розрізняв 2 форми викладу думки: незв'язана (проза), зв'язана (поезія); 3) не ототожнював поняття «поезія» і «вірші». На його думку, «вірш» – це форма (від лат. verse – поетичний рядок), а «поезія» – дошукується змісту.

У досить гострій статті з цього приводу «Наші молоді лірики та «універсалісти»» виголошує суворий присуд «новобранцям поезії» свого часу. Називає їх універсалістами. Серед них він називає і талановитих поетів, які в радянський час стали віршунами.

В. Сімович детально аналізує поезію в прозі («Слово про похід Ігоря»). На його думку, – це велика поезія; роман, оповідання, новела, нарис – також поезія, хоча форма всіх їх прозова. Поезію він розрізняє: народну і штучну; виділяє віршові форми: чужі і народні, ритми і строфи, відповідно: чужі і народні; виокремлює три системи віршування: метричну, силабічну, ритмічну або тонічну. На думку вченого, в Україні утвердилася саме ритмічна або тонічна система віршування, а метрична і силабічна є чужими для ритмічної української мови. Сучасний дослідник Б. Бунчук вважає, що силабічна система розвивалася паралельно із тонічною. В. Сімович стверджує, що народне віршування зберігає музичний ритм (наголос), який не завжди співпадає з ритмікою наспівного твору; розгорнуто аналізує народні ритми, виділяючи козачковий, коломийковий, колядковий і билинний вірші; до чужих ритмів зараховує: трохей (хорей), ямб, дактиль, анапест, амфібрахій; строфи ділить на свої і чужі, які класифікує за кількістю рядків; висловлює окремі цінні міркування щодо фоніки. У роботі відзначено багатство та розмаїття поетичного матеріалу, на основі якого В. Сімович формулював свою віршознавчу теорію.

Отже, принципи Сімовичевої інтерпретації поетичних творів сформувалися не стільки під впливом класичної лектури, скільки на ґрунті рідної усної народної творчості та поезії Т. Шевченка, І. Франка та ін. І загалом, віршознавча концепція, як і вся його багатогранна діяльність, була яскраво національною, україноцентричною. Це не просто теорія віршування, а теорія українського віршування у його неповторній національній самобутності.

У третьому розділі **«Українське письменство в історико-літературній концепції Василя Сімовича (національна своєрідність, тенденції розвитку поетологічні аспекти)».**

Національну літературу В. Сімович сприймав як духовний скарб, один із

найважливіших культурних набутків нації. Автор, дбаючи про конкурентність української літератури у європейському вимірі, хотів якомога глибше і всебічно пізнати, «що саме цікаве в нашім письменстві й що конче з нього треба собі засвоїти», аби потім осмислити, зрозуміти, скласти громадянську й естетичну ціну і, зрештою, донести до найширших верств, тобто дати народові можливість по-справжньому відкрити для себе свою рідну літературу як мистецьке дзеркало, у котрому відображається його ж – народу – душа, характер та історична доля.

У першому підрозділі 3.1 **«Національна література в історичному розвитку: проблеми періодизації та специфіки»** на основі аналізу літературознавчих праць різного періоду, зокрема «Короткий огляд української літератури», «Рідне письменство», «Українська література: погляд на її історичний розвиток», наведено періодизацію розвитку українського письменства упродовж десяти століть. Загальну її схему подано у таблиці 2. Такий підхід до поділу літератури на 3 доби (давню, середню, нову) характерний і для культурно- й національно-історичної концепцій І. Франка, С. Єфремова, М. Возняка. Проте В. Сімович у деяких своїх історико-літературних узагальненнях наближався до естетично-стильової моделі літературної еволюції, обґрунтованої у працях М. Гнатишака і Д. Чижевського.

У своїй історико-літературній концепції В. Сімович утверджує поняття єдиної «національної літератури». Його дослідницької уваги вистачає не лише на велетнів красного письменства, а й на менш відомих (С.Воробкевич, Т.Галіп, М. Голубець та ін.). В. Сімович уважає націєтворчий чинник основою мотивації творчої діяльності письменника. У цьому й полягає громадянська місія літератури в дії. В. Сімович, як і С. Єфремов, тлумачив розвиток письменства як віддзеркалення становлення й еволюції національно-визвольної ідеї. Тому основні риси національної літератури він вбачав такими: 1) естетична довершеність, 2) демократизм, 3) народність, 4) патріотизм, громадянська наснага, 4) загальногуманістична спрямованість, людяність. У процесі аналізу В. Сімович обов’язково звертав увагу на мовні особливості доби, акцентуючи увагу саме на філологічному прочитанні художнього твору. Крім того історико-літературний аналіз у науковому доробку В. Сімовича збагачувався історико-мемуарним.

У підрозділі 3.2. **«Кобзарознавство» Василя Сімовича»** аналіз шевченкознавчої концепції В. Сімовича дає підстави ствердити, що історія її розвитку тягла в часі. Ще навчаючись у Чернівецькому університеті, В. Сімович перейняв метод інтерпретації Шевченкового слова у С. Смаль-Стоцького. У загальному шевченкознавчому доробку понад півсотні жанрово розмаїтих праць (1902–1943 рр). Найґрунтовнішою є монографія «Тарас Шевченко. Його життя і творчість», що витримала кілька перевидань (1934, 1940, 1941).

У дисертації показано тематичний обшир проблем, які порушував В. Сімович. Хоча праці літературознавця про Шевченка різні за жанровими ознаками, але в них бачимо живий образ Шевченка-поета. В. Сімович ще зі студентських років вважав найбільшою справою свого життя популяризувати твори Т. Шевченка через видавничі проекти. Водночас він досліджував глибини творчості Т. Шевченка. Таким чином, популяризуючи, він проробляв велику текстологічну роботу: пише передмови, складає примітки. Застосовуючи метод внутрішньої інтерпретації твору, досліджує життєвий і творчий шлях. Перша стаття «Тарас Шевченко» вийшла з-під пера В. Сімовича 1917 р.

Проте найґрунтовнішою була монографія «Тарас Шевченко. Його життя і творчість» (1934 р.), яка відкрила перед читачами увесь геній Шевченка. Вже у 20-х рр. XX ст. у західноукраїнському літературознавстві порушувалася проблема таланту митця і його геніальності. Тому В. Сімович визначає основні риси геніальності особистості. Ознака генія – глибина, оригінальність, інтимність.

Порівнюючи шевченкознавчі дослідження того часу В. Сімовича та Б. Лепкого, робимо висновок, що на відміну від Б. Лепкого, який наголошував на етичному, основаному на любові до ближнього, ставленні поета до навколишньої дійсності, В. Сімович акцентує увагу на прочитанні художнього твору, при цьому основний акцент ставиться на відтворенні національного духу поезій Т. Шевченка.

Для В. Сімовича принциповими були текстологічні проблеми видання творів класиків. Коли у 30-х рр. на підрадянській Україні твори Шевченка фальсифікувалися, він видавав їх у повному обсязі за першодруками. У життєписі В. Сімович висловив цікаву думку про те, що Шевченко переріс сучасну йому суспільність «на якихось 50 років, тому мало було людей, які розуміли його».

У підрозділі 3.3. **«Іван Франко в науковій та редакційно-видавничій діяльності Василя Сімовича (франкознавча концепція)»** представлено франкознавчі пошуки вченого. Універсальний геній І. Франка, поруч із постаттю Т. Шевченка, був незмінним орієнтиром науково-дослідницьких, а також редакційно-видавничих та, зрештою, духовно-світоглядних звершень В. Сімовича. У чисто фізичному вимірі в загальному науковому доробку вченого праці про І. Франка становлять найбільший після «кобзарознавства» змістовий блок.

Аналіз франкознавчої концепції В. Сімовича пов’язаний із його редакційно-видавничою діяльністю. За два роки існування товариства «Молода Україна» (1900 – 1902) В. Сімович підготував до друку чимало творів сучасників, що принесло йому в письменницьких колах авторитет видавця і коментатора. Спільна праця В. Сімовича й І. Франка тривала протягом 1908–1913 рр. В. Сімович мав можливість осягнути редакторський метод самого І. Франка. Маючи на меті дати читачеві цілісне уявлення про Франкову поезію поч. XX ст., учений творчо підійшов до укладання збірки поезій «З вершин і низин», до якої, на його думку, увійшли твори з найкращих збірок поета. Цінність цього видання підкреслює саме чітка структура і розгорнутий біографічний нарис В. Сімовича «Іван Франко», який за рекомендацією бібліографа В. Дорошенка було видано окремою книжкою, і який витримав кілька перевидань (1920, 1936, 1941, 1966). Крім того, В. Сімович видав знакові повісті письменника, які супроводжував ґрунтовними передмовами. Ці видання свідчили не лише про популяризаторський підхід, а й про глибоке проникнення у філологічну структуру твору.

Гідним синтезом франкознавчих студій В. Сімовича стала його підсумкова праця в цій галузі – монографія «Іван Франко. Його життя і творчість», яка створила цілісний і щонайдостовірніший образ особистості письменника-мислителя й громадянина. Тому разом із тематично близькими працями С. Єфремова, М. Возняка праця В. Сімовича вигідно вирізняється легким, ясним стилем викладу.

Отже, В. Сімович у своїй науковій, редакторській і видавничій діяльності насамперед намагався орієнтуватися на широкого читача, донести йому силу Франкового слова, водночас і намагався проникнути у „секрети” Франкової поезії і

прози, щоби дати наукове тлумачення художнього слова великого письменника. В. Сімович поруч із М. Возняком є одним із фундаторів наукового франкознавства.

У підрозділі 3.4. **«Література кінця XIX – початку XX ст. в науковій та мемуарній інтерпретації Василя Сімовича»** проаналізовано модерну українську літературу кін. XIX – поч. XX ст. Попри захоплення В. Сімовича-літературознавця українською класикою, етап українського модерну був для вченого, на наш погляд, безсумнівно, найближчим, а тому, напевно, і найцікавішим. Про своїх сучасників він залишив чимало лаконічних праць, проте по-своєму ґрунтовних і цікавих. Основну увагу В. Сімович приділяв таким митцям слова – М. Коцюбинський, О. Маковей, В. Стефаник, Марко Черемшина й особливо Б. Лепкий. Літературознавець досить точно визначає основні риси літератури кін. XIX – поч. XX ст., продовжуючи традиції, започатковані І. Франком у статті «З останніх десятиліть XIX віку», В. Сімович обґрунтував риси нової літератури початку XX ст., зокрема прояви модернізації українського письменства на зламі століть як вияв його європеїзації. В. Сімович був серед тих хоробрих, хто наважився вербально артикулювати особливості модерністичних тенденцій в історії української літератури (зокрема у творчості Лесі Українки помічає риси «казкової фантастики», у М. Коцюбинського, В. Стефаника і Марка Черемшини – ознаки імпресіонізму, у доробку О. Кобилянської, К. Гриневичевої, Г. Хоткевича – ознаки символізму, у поетів «Молодої Музи» – діагнозує мистецький синтез символізму та неоромантизму). Іноді контраверсійний характер цих думок стимулював глибше дослідження модерністичних тенденцій в українській літературі кін. XIX – поч. XX ст. Для творчої манери В. Сімовича, говорячи про його рецепцію письменників «переступного віку», властиве, крім літературознавчих жанрів, використання документальних творів епістолярних і мемуарних жанрів. У своїх мемуарах учений виявляє не лише виняткову спостережливість, широту і глибину охоплюваних фактів життя його сучасників.

Підрозділ 3.5. **«Жіночий текст» українського модернізму (рецепція творчості Лесі Українки та Ольги Кобилянської)».** В. Сімович в українському літературознавстві продовжує дослідження феміністичних ідей, започаткованих у працях І. Франка. Вчений своєю літературно-критичною практикою довів, що твори Лесі Українки та Ольги Кобилянської у літературознавстві 20–30-их рр. XX ст. не були застиглою структурою, яка завжди і всіма сприймається однаково, і це не монумент, а «партитура», розрахована на постійно оновлене сприйняття.

Сімовичева оцінка творчості Лесі Українки базувалася на Франковій концепції прочитання літературного твору. Аналіз природи Лесиних текстів дав можливість І. Франкові помітити могутній талант письменниці і безпомильно назвати її «чи не єдиним мужчиною на всю Україну». В. Сімович же вважає Лесю Українку «одним з найбільших поетів після Шевченка».

Рецепція творчості письменника на основі його епістолярію – один із аспектів, що його культивує сьогоднішня школа рецептивної критики. Саме тому В. Сімович підготував до друку і видав з передмовою та власними спогадами „Листування Лесі Українки з О. Маковеєм...” І це сприяло рецепції творчості поетеси серед читачів. У передмові він зауважив, що це листування важливе не тільки з історично-літературного погляду, воно „вияснює деякі невідомі досі справи, докидає нові риси

до характеристики Лесі Українки як письменниці, не кажучи вже про те, що самі для себе ці листи є твори неабиякої літературної вартості”. Робота над редагуванням творів письменниць-жінок приносила В. Сімовичеві не тільки естетичне задоволення, вона виконувала й прикладне завдання – давала українському читачеві щораз більше доброї літератури, призначеної для широкого кола читачів. Про це він пише у невеликих згадках про О.

Кобилянську. Крім першого видання повісті «Земля» В. Сімович зредагував «Василку», «Вовчиху», видав «Природу», «Битву». Особливий успіх чекав на В. Сімовича при редагуванні «Valse melancholigue». У передмові до повісті він звертає увагу на важливу для літературознавства того часу проблему синтезу мистецтв.

В. Сімович чітко визначив надзавдання літературної місії О. Кобилянської: своєю прозою вона дуже ефективно «творила індивідуальність» – як свою особисту, так і своїх неординарних героїнь, розкриває таємницю жіночого єства.

У підрозділі 3.6. **«Новітнє українське письменство міжвоєнного періоду в літературно-критичному осмисленні Василя Сімовича»** висвітлено погляди В. Сімовича на сучасний йому літературний процес, а разом із тим звернено увагу на прогностичні ідеї літературознавця, які реалізувалися у працях наступних поколінь письменників. Стежачи за подіями та постатями цього періоду, учений проникливо діагностував його основні тенденції, давав, хоча й принагідно, глибокі й точні критичні оцінки, а іноді й доволі точні прогнози на майбутнє для молодих митців.

У всеохопному й системному огляді нашого письменства «Українська література. Погляд на її історичний розвиток» науковець означує нові стильові напрямки, які виявляються в творчій практиці українських літераторів саме в перші десятиліття XX століття, а саме: «символізм», «новий романтизм», «футуризм», «неокласицизм». До прихильників нової естетики в українському письменстві, на думку Сімовича, належать «перша символістка» О. Кобилянська, «новелістка і повістярка», та її однодумці Михайло Яцків, Гнат Хоткевич (із новелістів), а також поети-«новоромантики» Олександр Олесь, Петро Стах, Микола Вороний, Микола Філянський, Грицько Чупринка, Василь Пачовський і Петро Карманський» «Посереднє місце між одними і другими, – додає дослідник, – займає Богдан Лепкий (1872) – лірик і новеліст». Така класифікація цікава, оскільки вона пропонувала нові підходи до характеристики літературного процесу І пол. XX ст.

Оскільки В. Сімович був добре зорієнтований у координатах новітнього українського письменства на рівні стильових напрямків і на рівні персоналій, підсумовуємо, що, навіть не розробляючи глибоко цю тематику у своїй літературознавчій практиці, учений висловив цікаві міркування стосовно останніх тенденцій у його розвитку та щодо найпомітніших його здобутків. Високо цінуючи творчість В. Винниченка, В. Сімович не вважав його представником «українського модернізму», зате кваліфікував як дуже талановитого і різнобічно обдарованого літератора з оригінальним стилем.

В. Сімович не сприймав, гостро критикував тоталітарні принципи розвитку культури. Переконливим доказом цього є невеличка стаття «Література під обстрілом». Вражений актом жорстокої розправи з діячами української культури

науковець сприймає її як «трагедію українського вченого й українського письменства на УСРР взагалі…». Він бачить, як «зацьковані з усіх боків недотепами-письмаками та підставленими ГПУ агентами, талановиті письменники утікають зовсім від літератури» або ж стають «моральними покручами» й вірними слугами тоталітарного режиму.

У своєму дослідженні ми зауважили, що В. Сімович дуже уважно відстежував появу молодих письменників на літературній ниві. Він робить далекоглядний літературний прогноз: передбачає майбутній розквіт потенційного непересічного, на його погляд, письменницького обдарування, зокрема В. Підмогильного, У. Самчука та І. Вільде.

Загалом, нечисленні літературно-критичні праці В. Сімовича, що стосуються актуальних проблем і явищ мистецького життя 1920–1930-х рр., з плином часу не втратили своєї гостроти, а його попередні висновки й оцінки витримали іспит часу і засвідчили інтелектуальну проникливість дослідника як вдумливого аналітика сучасного йому літературного процесу.

ВИСНОВКИ

Василь Сімович – видатний учений-філолог широкого профілю, який не тільки здобув реноме провідного мовознавця свого часу, але й залишив чималу літературознавчу спадщину (близько 200 праць різного жанрового й тематичного спрямування). У сучасній українській гуманітаристиці поступово формується окрема галузь – сімовичезнавство, серед найголовніших напрямів розвитку якої є дослідження літературознавчого та мовознавчого доробку вченого. Філософсько-культурологічні засади літературно-естетичних концепцій В. Сімовича підпорядковані місії служіння національній ідеї. Загальні ж погляди вченого на культуру, мистецтво, історичну пам’ять нації визначили головні ідейні та методологічні засади його багатогранної діяльності.

Універсальними принципами наукового пізнання для В. Сімовича були антропоцентризм, націоцентризм, культуроцентризм, лінгвоцентризм, історизм, «ідейно-етичний естетизм». В. Сімович був одним із найяскравіших репрезентантів філологічного методу в українському літературознавстві, хоча й не ігнорував принципів інших методологічних підходів, зокрема, культурно-історичного, біографічного, порівняльного. Як учень академіка С. Смаль-Стоцького, розвивав і втілював у літературознавчій практиці теорію «внутрішньої інтерпретації» художнього твору.

Літературознавчий дискурс В. Сімовича включає в себе основні та допоміжні галузі науки про літературу, реалізується в різноманітних жанрових формах і має виразні стильові особливості (лаконічність, чіткість, ясність, прозорість, простота, доступність, аналітичність тощо). Проблемно-тематичні пріоритети літературознавчих зацікавлень ученого – віршознавство, історія нової української літератури, зокрема шевченкознавство, франкознавство, літературне краєзнавство.

Як теоретик літератури, В. Сімович – насамперед віршознавець, творець оригінальної теорії версифікації, авторської наукової моделі національної своєрідності українського віршування. Віршознавчі погляди ученого продовжують, розвивають, уточнюють і конкретизують версологічну концепцію його вчителя,

академіка С. Смаль-Стоцького. Віршознавча концепція В. Сімовича має власне науковий (системний, дескриптивний, індуктивно-описовий), а водночас яскраво національний характер, зберігаючи вірність принципу націоцентризму (україноцентризму).

Історико-літературна концепція В. Сімовича, попри позірно мозаїчно-фрагментарний характер, насправді відзначається внутрішньою ідейною цілісністю, системністю та логічністю. Національну своєрідність українського письменства вчений тлумачить у смислових координатах народницької парадигми (з позицій народності, демократизму, патріотизму, гуманістичної спрямованості тощо).

Для В. Сімовича українська література – це ідейно-художня єдність вищого порядку, що органічно містить у собі різні історичні періоди та регіональні субсистеми. Літературознавець обґрунтував власну версію періодизації історії українського письменства, що поєднує характерний для культурно-історичного підходу поділ літературно-історичного процесу на три доби (давню, середню й нову) з елементами естетично-стильової моделі літературної еволюції. Осердям історико-літературної концепції В. Сімовича є шевченкознавство (у його формулюванні, «кобзарознавство») та франкознавство. Отжеє підстави вважати вченого одним із чільних представників цих магістральних, «візиткових» галузей української гуманітаристики першої половини XX ст. Важливим складником наукових поглядів вченого є також система його уявлень про модернізаційні процеси в літературі кінця XIX – початку XX ст., сформована внаслідок органічного поєднання власне історико-літературного, особистісно-мемуарного та редакційно-видавничого підходів.

Загалом же проведений аналіз наукових і науково-популярних праць В. Сімовича показав нам ученого як проникливого та принципового літературного критика, обдарованого здібностями до прогностичного мислення та тонким естетичним чуттям. Головним предметом його критичних рефлексій та оцінок стало сучасне йому новітнє українське письменство міжвоєнного періоду в літературно-критичному осмисленні В.Сімовича. Літературознавчі концепції В. Сімовича – важливий етап розвитку теоретичного осмислення українського літературознавства І пол. XX ст.

Основні результати дослідження висвітлено в таких публікаціях:

1. Шелюх О. М. Проблема рецепції творчості Лесі Українки та Ольги Кобилянської у критиці 20–30-их рр. XX століття (Василь Сімович) / Шелюх О. М. // Українське літературознавство : зб. наук. пр. – Л., 2004. – Вип. 67. – С. 245 – 252.
2. Шелюх О. Принципи наукового редагування Василя Сімовича (На прикладі видання творів Івана Франка) / О. Шелюх // Вісник Львівського університету. Серія: книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Львівський національний університет імені Івана Франка, 2007. – Вип. 2. – С. 238–242.
3. Шелюх О. Василь Сімович – видавець і дослідник творів Івана Франка / О. Шелюх // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича : зб. наук. праць. – Вип. 312–313 : Слов’янська філологія. Василь Сімович – особистість, науковець, громадянин / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Рута, 2008. – С. 107–111.

4. Шелюх О. На межі літературознавства і мемуаристики (проблема інтертекстуальності) / О. Шелюх // Парадигма : зб. наук. пр. – Вип. 4. – Л. : Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2009. – С. 59–70.
5. Шелюх О. С. Смаль-Стоцький і В. Сімович – спільність методології і спільність літературознавчої практики / О. Шелюх // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича : зб. наук. праць : Слов'янська філологія / наук. ред. Б. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2013. – С. 114 – 119.

Публікація у закордонному періодичному виданні

1. Шелюх О. М. Особенности методологии и методики литературоведческих исследований Василия Симовича / О. М. Шелюх // Молодой учёный. – 2013. – № 9. – С. 475 – 479.

Додаткові публікації

1. Долинюк [Шелюх] О. М. Тарас Шевченко в інтерпретації Василя Сімовича / Ольга Долинюк // Дзвін. Щомісячний літературно-мистецький та громадсько-політичний часопис Національної Спілки письменників України. – Ч. 3. – Л., 2000. – С. 129 – 131.
2. Шелюх О. М. Іван Франко та Василь Сімович – на перехресті стежок / Шелюх О. М. // Тези доповідей п'ятнадцятої щорічної наукової франківської конференції – Л., 2001. – С. 40 – 42.
3. Шелюх О. М. Львівський період творчості Василя Сімовича / Шелюх О. М. // Львів : історична та культурна спадщина (до 750-річчя заснування Львова): матеріали наук. конф. – Л. : ЛДУ БЖД, 2006. – С. 184–189.
4. Шелюх О. М. Ритміка Т.Шевченка в дослідженнях В.Сімовича / Шелюх О. М. // Збірник праць Всеукр. (37-ї) наук. шевченківської конф. / ред. Поліщук В. Т., Жулинський М. Г та ін. – Черкаси, 2009. – С. 117 – 127.
5. Шелюх О. М. Мова і література як націотворчі чинники у культурологічному дискурсі Василя Сімовича / Шелюх О. М. // Рідне слово в етнокультурному вимірі : матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. – Дрогобич, 2009. – С. 443 – 451.
6. Шелюх О. М. Рідна мова як основа буття нації в літературно-естетичній концепції Василя Сімовича / Шелюх О. М. // Гуманітарний всесвіт: люди, ідеї, події : матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. – ЛДУБЖД, 2013. – С. 17 – 21.
7. Шелюх О. М. Теоретико-літературознавчі концепиції Василя Сімовича в його педагогічній діяльності / О. М. Шелюх // Acta universitatis Pontica Euxinus : Міжнар. наук. журн. – Спец. вип. : зб. наук. пр. : у 3-х томах.– Том ІІ / упорядн.: Хохлова Т. С., Хохлов В. О., Ступак Ю. О. – Дніпропетровськ–Варна, 2013. – С. 372 – 375.

АНОТАЦІЯ

Шелюх О. М. Літературно-естетичні концепції Василя Сімовича. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.06 – теорія літератури. Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2013.

Дисертація є першим комплексним дослідженням літературно-естетичних концепцій Василя Сімовича. На основі проаналізованих праць ученого окреслено світоглядно-творчу еволюцію В. Сімовича від юності до наукової та світоглядної зрілості, визначено основні засади його багатогранної літературно-естетичної діяльності. Визначено філософсько-культурологічні засади літературно-естетичних концепцій ученого, в основі яких є погляди на культуру, мистецтво, історичну пам'ять нації, оскільки саме вони визначили головні ідейні та методологічні засади його діяльності в галузі літературознавства. Аналіз методологічних пошуків В. Сімовича свідчить про його досконале володіння усіма літературознавчими методами дослідження, проте пріоритетним для нього був філологічний. Теоретична концепція В. Сімовича реалізувалася через його віршознавчі дослідження, що мали не лише наукову новизну, а й яскраво ілюстрували національну специфіку віршових творів. Окреслено особливості історико-літературної концепції В. Сімовича, яка, попри позірно мозаїчно-фрагментарний характер, насправді відзначається внутрішньою ідейною цілісністю, системністю та логічністю.

Ключові слова: літературознавство, літературно-естетичні концепції, метод, школа, віршування.

АННОТАЦИЯ

Шелюх О. М. Литературно-эстетические концепции Василия Симовича. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.06 – теория литературы. Львовский национальный університет имени Ивана Франко. – Львов, 2013.

Диссертация является первым комплексным исследованием литературно-эстетических концепций Василя Симовича.

В работе осмыслена мировоззренческая и творческая эволюция В. Симовича от юности к научной зрелости, определены главные принципы его многогранной литературно-эстетической деятельности. Особенный акцент сделан на его понимание культуры, искусства, исторической памяти нации, поскольку именно они определили главные идейные и методологические принципы деятельности ученого в области литературоведения.

Универсальными принципами научного познания есть антропоцентризм, нациоцентризм, культуроцентризм, лингвоцентризм, историзм. В. Симович был одним из ярчайших представителей филологического метода в украинском литературоведении, хотя и не игнорировал принципов других методологических подходов. Как ученик С. Смаль-Стоцкого, он развивал и осуществлял в литературоведческой практике теорию «внутренней интерпретации» художественного произведения. Литературоведческий дискурс В. Симовича включает основные и вспомогательные отрасли науки о литературе, реализуется в разных жанровых формах и имеет выразительные стилевые особенности (лаконичность, четкость, ясность, простота, доступность, аналитичность). Проблемно-тематические приоритеты литературоведческих интересов ученого – теория стихосложения, история новой украинской литературы, в частности, шевченковедение, франковедение, литературное краеведение.

На основании анализа «Граматики української мови» (1920 г.) мы определили: как теоретик литературы, В. Симович – прежде всего, стиховед, творец оригинальной теории версификации, в частности, авторской научной модели национальной самобытности украинского стихосложения. Стиховедческие взгляды В. Симовича продляют, развивают, уточняют и конкретизируют версологическую концепцию его учителя, академика С. Смаль-Стоцкого. Доказано, что версологическая концепция В. Симовича характеризируется неопровержимой научностью и, в то же время, имеет ярко выраженный национальный характер.

Историко-литературоведческая концепция В. Симовича отличается внутренней идейной целостностью, системностью и логичностью. Поэтому мы проанализировали версию литературоведа собственной периодизации истории украинской литературы, которая сочетает характерное для культурно-исторического подхода раздел литературно-исторического процесса на три эпохи с элементами эстетично-стилевой модели литературной эволюции.

Анализируя труды периода 1900–1943 гг., мы установили, что базой историко-литературной концепции В. Симовича является шевченковедение и франковедение. Следовательно, есть основание квалифицировать ученого как одного из главных представителей этих определяющих отраслей украинской гуманитаристики первой половины XX века. Важной составляющей научных взглядов В. Симовича являются его представления о модерных процессах в литературе конца XIX – начала XX века, сформировавшихся вследствии органического сочетания историко-литературного, личностно-мемуарного и редакционно-издательского подходов.

Ключевые слова: литературоведение, литературно-эстетические концепции, метод, школа, стихосложение.

SUMMARY

Shelyukh O. M. Literary and Aesthetic Concepts of Vasyl Simovych. – Manuscript.

Thesis for a Candidate of Philology degree, speciality 10.01.06 – Theory of literature. – Ivan Franko National University of Lviv. − Lviv, 2013.

The thesis is the first complex study of literary and aesthetic concepts of Vasyl Simovych. Grounding on scholar’s work, creative evolution and world outlook of V. Simovych from early period to scientific maturity have been outlined, as well as main foundations for his versatile literary and aesthetic heritage have been defined. Philosophical and cultural foundations for literary and aesthetic concepts rooted in his views on culture, art and national historical memory have been regarded as main determiners of convictions and methodological basis for his approach to literary studies. Analysis of V. Simovych’s methodological pursuit reveals his perfect command of all methods of literary studies, and shows linguistic approach as a priority. Theoretical concept of V. Simovych was implemented in his researches on versification, which were not only of scientific novelty and value but also vividly illustrated national peculiarities of poems. The study focuses on characteristics of historical and literary concept of V. Simovych, which looking seemingly mosaic and fragmentary nevertheless is distinguished by inner conceptual unity, consistency and logical manner.

Key words: literary studies, literary and aesthetic concepts, method, school, versification.